

महाराष्ट्र गट-क सेवा परीक्षा
Maharashtra Gr.C Services Examination

-: परीक्षा योजना:-

परीक्षेचे टप्पे :- १) पूर्व परीक्षा - १०० गुण

२) मुख्य परीक्षा - २०० गुण (पेपर क्र.-१ संयुक्त व पेपर क्र.२-स्वतंत्र)

महाराष्ट्र गट-क सेवा संयुक्त (पूर्व) परीक्षा
Maharashtra Gr.C Services Combined(Pre)Examination

परीक्षा योजना

प्रश्नपत्रिकेची संख्या - एक.

एकुण गुण - १००

विषय व संकेतांक	दर्जा	माध्यम	प्रश्न संख्या	गुण	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
सामान्य क्षमता चाचणी (संकेतांक क्र. ०१२)	बारावी	इंग्रजी - मराठी	१००	१००	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

अभ्यासक्रम

अ.क्र.	घटक व उपघटक
१)	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच भारतातील.
२)	नागरिकशास्त्र - भारताच्या घटनेचा प्राथमिक अभ्यास, राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन), ग्राम व्यवस्थापन (प्रशासन)
३)	इतिहास - आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास.
४)	भूगोल (महाराष्ट्राच्या भूगोलाच्या विशेष अभ्यासासह) - पृथ्वी, जगातील विभाग, हवामान, अक्षांश-रेखांश, महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रकार, पर्जन्यमान, प्रमुख पिके, शहरे, नद्या, उद्योगधंदे, इत्यादी.
५)	अर्थव्यवस्था:- भारतीय अर्थव्यवस्था - राष्ट्रीय उत्पन्न, शेती, उद्योग, परकीय व्यापार, बँकिंग, लोकसंख्या, दारिद्र्य व बेरोजगारी, मुद्रा आणि राजकोषीय नीति, इत्यादी. शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प, लेखा, लेखापरीक्षण, इत्यादी.
६)	सामान्य विज्ञान - भौतिकशास्त्र (Physics), रसायनशास्त्र (Chemistry), प्राणिशास्त्र (Zoology), वनस्पतीशास्त्र (Botany), आरोग्यशास्त्र (Hygiene).
७)	बुद्धिमापन चाचणी व अंकगणित:- बुद्धिमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न. अंकगणित - बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक व टक्केवारी.

दिनांक - २७/२/२०१८

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र गट-क सेवा (मुख्य) परीक्षा
Maharashtra Gr.C Services (Main) Examination

दुय्यम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, गट-क (मुख्य) परीक्षा
Excise Sub Inspector, Gr.C (Main) Exam

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन. एकूण गुण - २००

पेपर क्र.१ (संयुक्त पेपर) - १०० गुण

पेपर क्र.२ (स्वतंत्र पेपर) - १०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	गुण	प्रश्नसंख्या	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (संकेतांक ००२)	मराठी	६०	६०	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	४०	४०	पदवी	इंग्रजी		
२ (संकेतांक ५०६)	सामान्य क्षमता चाचणी व पदासंबंधीचे/ विषयासंबंधीचे ज्ञान	१००	१००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १

अ.क्र.	घटक व उपघटक
१.	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

पेपर क्रमांक - २

अ.क्र.	घटक व उपघटक
१.	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच भारतातील.
२.	बुद्धिमापन चाचणी- उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न.
३.	भारतीय राज्यघटना - घटना कशी तयार झाली आणि घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्वे, घटनेची महत्वाची कलमे / ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, निधर्मी राज्य, मूलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे-शिक्षण, युनीफॉर्म सिव्हील कोड, स्वतंत्र न्यायपालिका, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ-Role, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ-विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व Role, विधी समित्या.
४.	माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ व महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५
५.	संगणक व माहिती तंत्रज्ञान - आधुनिक समाजातील संगणकाची भूमिका, वेगवेगळ्या क्षेत्रातील जीवनात संगणकाचा वापर, डाटा कम्युनिकेशन, नेटवर्कींग आणि वेब टेक्नॉलॉजी, सायबर गुन्हे व त्यावरील प्रतिबंध, नवीन उद्योग म्हणून माहिती तंत्रज्ञानाचा निरनिराळ्या सेवा सुविधांची माहिती मिळण्यासाठी होणारा उपयोग, भारतातील माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाची वाढ व त्याचा दर्जा, शासनाचे कार्यक्रम- जसे मिडीया लॅब एशिया, विद्या वाहिनी, ज्ञान वाहिनी, सामुहिक माहिती केंद्र, इत्यादी, माहिती तंत्रज्ञान उद्योगातील मुलभूत प्रश्न व त्याचे भवितव्य.

६.	मानवी हक्क व जबाबदाऱ्या - संकल्पना- आंतरराष्ट्रीय मानवी हक्क मानक, त्यासंदर्भातील भारतीय राज्यघटनेतील तरतूद, भारतातील मानवी हक्क व जबाबदाऱ्या यंत्रणेची अंमलबजावणी व संरक्षण, भारतातील मानवी हक्क चळवळ, मानवी हक्कापासून वंचित राहण्याच्या समस्या, गरीबी, निरक्षरता, बेकारी, सामाजिक- सांस्कृतिक- धार्मिक प्रथा यासारख्या अडचणी, (हिंसाचार, भ्रष्टाचार, दहशतवाद, कामगारांचे शोषण, संरक्षित गुन्हेगारी, इत्यादी.) लोकशाही व्यवस्थेतील एकमेकांचे हक्क आणि मानवी प्रतिष्ठा व एकतेचा आदर करण्यासंबंधी प्रशिक्षणाची गरज व महत्त्व, नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९५५, मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३, कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम, २००५, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचारास प्रतिबंध) अधिनियम, १९८९, हुंडाबंदी अधिनियम १९६१, महात्मा गांधी तंटामुक्ती अभियान.
७.	The Bombay Prohibition Act,1949
८.	The Maharashtra Excise Manual, Volume-I
९.	The Maharashtra Excise Manual, Volume-III
१०	The Prohibition and Excise Manual, Volume-II

दिनांक — २७/२/२०१८

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

विक्रीकर विभागातील कर सहायक, गट-क (मुख्य) परीक्षा Tax Assistant, Gr.- C (Main) Examination

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन. एकूण गुण - २००

पेपर क्र.१ (संयुक्त पेपर) - १०० गुण

पेपर क्र.२ (स्वतंत्र पेपर) - १०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	गुण	प्रश्नसंख्या	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (संकेतांक ००२)	मराठी	६०	६०	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	४०	४०	पदवी	इंग्रजी		
२ (संकेतांक ५०७)	सामान्य क्षमता चाचणी व पदासंबंधीचे/विषयासंबंधीचे ज्ञान	१००	१००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १

अ.क्र.	घटक व उपघटक
१.	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

पेपर क्रमांक - २

अभ्यासक्रम

अ.क्र.	घटक व उपघटक
१.	नागरिकशास्त्र - राज्य व्यवस्थापन (प्रशासन), नागरी व ग्रामीण व्यवस्थापन (प्रशासन).
२.	भारतीय राज्यघटना - घटना कशी तयार झाली आणि घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्वे, घटनेची महत्वाची कलमे / ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, निर्धर्मी राज्य, मूलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदक तत्वे-शिक्षण, युनीफॉर्म सिव्हील कोड, स्वतंत्र न्यायपालिका, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ-Role, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ- विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व Role, विधी समित्या.
३.	पंचवार्षिक योजना
४.	चालू घडामोडी - जागतिक तसेच भारतातील
५.	बुद्धिमत्ता चाचणी व मूलभूत गणितीय कौशल्य
	(५.१) बुद्धिमत्ता चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो याचा अंदाज घेण्याच्या दृष्टीने सदर प्रश्न विचारण्यात येतील.
	(५.२) मूलभूत गणितीय कौशल्य - Basic Numeracy/Numerical Skill- numbers and their relations, orders of, magnitude, etc. (Class X level)

६.	अंकगणित - गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक व टक्केवारी, गुणोत्तर व प्रमाण, वेळ व अंतर, नफा-तोटा, सूट, व्याज, वेळ व काम, आलेख, सरासरी, महत्त्वमापन व क्षेत्रमापन, इत्यादी.
७.	पुस्तपालन व लेखाकर्म (Book-Keeping & Accountancy) — लेखाकर्म अर्थ, लेखा संज्ञा, द्विर्नोद पध्दतीची मुलभूत तत्वे, लेखाकर्माकरिता दस्तऐवज, रोजकिर्द, सहाय्यक पुस्तके, खतावणी, बँक मेळजुळणी पत्रक, तेरीज पत्रक, घसारा, अंतिम लेखे, वित्तिय विवरणपत्रके तयार करणे, नफा न कमविणा-या संस्थांची खाती. Bookkeeping meaning & definition, Accounting terminology, Fundamentals of Double Entry, Source documents for accounting, Journal, Subsidiary Books, Ledger, Bank Reconciliation Statements, Trial Balance, Depreciation, Final Accounts, Preparing Financial Statements, Accounts of non-profit-making organizations.
८.	आर्थिक सुधारणा व कायदे - पार्श्वभूमी, उदारीकरण, खाजगीकरण, जागतिकीकरण संकल्पना व त्याचा अर्थ आणि व्याप्ती, मर्यादा, केंद्र व राज्य स्तरावरील आर्थिक सुधारणा, WTO तरतुदी आणि सुधारणा आणि त्याचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील अपेक्षित परिणाम, प्रश्न व समस्या, GST, विक्रीकर, VAT.

दिनांक — २७/२/२०१८

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

लिपिक-टंकलेखक, गट-क (मुख्य) परीक्षा
Clerk-Typist, Gr.- C (Main) Examination

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन.

एकूण गुण - २००

पेपर क्र.१ (संयुक्त पेपर) - १०० गुण

पेपर क्र.२ (स्वतंत्र पेपर) - १०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	गुण	प्रश्नसंख्या	दर्जा	माध्यम	कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (संकेतांक ००२)	मराठी	६०	६०	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	४०	४०	पदवी	इंग्रजी		
२ (संकेतांक ५०८)	सामान्य क्षमता चाचणी व पदासंबंधीचे/ विषयासंबंधीचे ज्ञान	१००	१००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १

अ.क्र.	घटक व उपघटक
१.	मराठी :- सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२.	इंग्रजी :- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, Use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

पेपर क्रमांक - २

अभ्यासक्रम

अ.क्र.	घटक व उपघटक
१)	सामान्य ज्ञान - इतिहास, भूगोल, नागरिकशास्त्र, इ.
२)	बुद्धिमापन विषयक प्रश्न - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न.
३)	गणित - अंकगणित, बीजगणित, भूमिती, सांख्यिकी.
४)	सामान्य विज्ञान - भौतिकशास्त्र, रसायनशास्त्र, जीवशास्त्र व पर्यावरण.
५)	चालू घडामोडी - भारतातील व महाराष्ट्रातील.
६)	माहिती व संपर्क तंत्रज्ञानासंबंधी प्राथमिक ज्ञान
७)	क्रिडा व साहित्य क्षेत्रातील पुरस्कार व माहिती. (भारतातील व महाराष्ट्रातील)
८)	माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ व महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५.

दिनांक - २७/२/२०१८

सचिव
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग